

MEHNAT MUHOFAZASINI REJALASHTIRISH

Pardaqulov Asliddin Farxod o'g'li

Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat texnika universiteti

Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi talabasi

Karimova Komola Bahadirovna

Ilmiy rahbar:

Annotatsiya: Ushbu maqolada mehnat muhofazasini rejalashtirishning mohiyati, ahamiyati va asosiy tamoyillari tahlil qilinadi. Mehnat muhofazasi ishchilar salomatligini saqlash va ishlab chiqarish jarayonida xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmuasi bo'lib, uni samarali rejalashtirish ish unumdorligini oshirish va baxtsiz hodisalarni kamaytirishga xizmat qiladi. Maqolada mehnat muhofazasini rejalashtirish bosqichlari, huquqiy asoslari hamda uni samarali tashkil etish yo'llari yoritiladi.

Kalit so'zlar: Mehnat muhofazasi, xavfsizlik, rejalashtirish, ish sharoitlari, baxtsiz hodisalar, kasbiy kasalliklar, ishlab chiqarish, mehnat xavfsizligi.

Abstract: This article analyzes the essence, importance and basic principles of labor protection planning. Labor protection is a set of measures aimed at protecting the health of workers and ensuring safety in the production process, and its effective planning serves to increase work productivity and reduce accidents. The article describes the stages of labor protection planning, legal bases and ways of its effective organization.

Key words: Labor protection, safety, planning, working conditions, accidents, occupational diseases, production, labor safety.

Аннотация: Абстрактный В данной статье анализируются сущность, значение и основные принципы планирования охраны труда. Охрана труда представляет собой комплекс мероприятий, направленных на охрану здоровья работников и обеспечение безопасности в производственном процессе, эффективное планирование которого служит повышению производительности труда и снижению травматизма. В статье описаны этапы планирования охраны труда, правовые основы и пути его эффективной организации.

Ключевые слова: Охрана труда, безопасность, планирование, условия труда, несчастные случаи, профессиональные заболевания, производство, охрана труда.

"Hozirgi kunda korxonalarda mehnat xavfsizligini ta'minlash dolzarb masalalardan biri bo'lib qolmoqda. Ishlab chiqarish jarayonida xavfsizlik qoidalariga rioya qilinmasligi baxtsiz hodisalarga va kasbiy kasalliklarning ko'payishiga sabab bo'lmoqda. Ishlab chiqarishda mehnat sharoitini yaxshilash hamda sog'lom va xavfsiz ish sharoitini tashkil etish uchun birinchi navbatda mehnat muhofazasini yaxshilash bo'yicha rejali tadbirlar ishlab chiqish talab etiladi. Bu rejali tadbirlar Kasaba uyushmasi qo'mitasi bilan kelishilgan holda tuzilishi va zarur mablag'lar bilan ta'minlanishi zarur. Mehnat muhofazasini yaxshilash bo'yicha bajariladigan barcha ishlar bir yilga, besh yilga va

kelajakka mo'ljallangan rejalar asosida amalga oshiriladi. Mehnat muhofazasini yaxshilash bo'yicha tuziladigan bir yillik rejada ko'zda tutilgan tadbirlar ma'muriyat bilan kasaba uyushmasi qo'mitasi o'rtasida tuzilgan mehnat muhofazasi bo'yicha jamoaviy shartnomada o'z ifodasini topadi. Jamoaviy shartnoma loyihasi yil boshida ishchilarning umumiy majlisida muhokamaga qo'yiladi va u ma'qullangach, tashkilot ma'muriyati hamda kasaba uyushmasi qo'mitasi tomonidan tasdiqlanadi.

Mehnat muhofazasini yaxshilash bo'yicha tuziladigan tadbirlar asosan quyidagi bo'limlarni o'z ichiga olishi mumkin:

a) Ishlab chiqarishda baxtsiz hodisalarning oldini olish: barcha yangi qurilayotgan obyektlarni mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi masalalarini qamrab olgan ishlab chiqarish ishlari loyihasi bilan ta'minlash;

ish joylarida ishlayotgan barcha mashina va mexanizmlarning sozligi va texnikaviy holati ustidan qat'iy nazorat qilib borish hamda ularni belgilangan vaqtlarda sinovdan o'tkazish;

- sodir bo'lgan baxtsiz hodisalar yana takrorlanmasligi uchun ularni tahlil qilib borish;

xavfsizlik texnikasi holati ustidan uch bosqichli

ma'muriy- jamoat nazoratini doimiy ravishda olib borish;

- xavfsiz mehnat sharoitini ta'minlaydigan yangi moslama va vositalar ishlab chiqish; elektr qurilmalari va jihozlarining yerga ulanganligini tekshirib borish;

- ishchilarni maxsus kiyim-boshlar va shaxsiy himoya vositalari bilan ta'minlash, ulardan foydalanish darajasini nazorat qilib borish;

- ishchilar va injener-texnik xodimlarni xavfsizlik texnikasi bo'yicha qo'llanmalar bilan ta'minlab borish.

uchun:

b) Ishlab chiqarishda kasallanishning oldini olish uchun ish joylarida va dam olish xonalarida me'yoriy mikroiklim bo'lishini ta'minlash;

ishchilar va xodimlarni ishga va ishdan avtobuslarda yoki shu maqsadlar uchun maxsus jihozlangan avtomobillardagina tashish;

- ishlab chiqarishda kasb kasalligining oldini olish bo'yicha kompleks tadbirlar ishlab chiqish;

- belgilangan ish turlari uchun tibbiy ko'riklarni tashkil qilish;

- ish joylari va dam olish xonalarining sanitariya holatini yaxshilash;

- loyiha asosida talab etiladigan ish joylari va binolarida shamollatish, shovqin hamda titrashni kamaytirish moslamalarini o'rnatish;

- maxsus kiyim-boshlarni quritish, yuvinish xonalarini hamda issiq sexlarda gaz suvlarni tashkil etish;

- belgilangan ish turlaridagi ishchilarni sut va boshqa profilaktik oziq-ovqatlar bilan ta'minlashni tashkil etish.

d) Mehnat sharoitlarini yaxshilash uchun:

- ishlab chiqarish madaniyatini yuksaltirish, ishlab chiqarishga yangi texnologiyalar va yangi texnikalarni joriy etish;

xavfsizlik texnikasi holatini yaxshilashga yo'naltirilgan ratsionalizatorlik va ixtirochilik ishlarini keng yo'lga qo'yish;

xavfsizlik texnikasi holatini yaxshilashga
yo'naltirilgan musobaqalar tashkil etish;

- ish joylari, sanitar vagon-uychalar va boshqa ishlab chiqarish binolarini yangi zamonaviy shamollatish hamda isitish qurilmalari bilan jihozlash.

e) Mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi bo'yicha o'qitish hamda targ'ibot ishlarini olib borish uchun:

- barcha ishchilar va injener-texnik xodimlarni xavfsizlik texnikasi bo'yicha o'qitish, yo'riqnomalar o'tish va bilimlarini sinovdan o'tkazish;

- mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi bo'yicha maxsus xonalar tashkil etish;

-mehnat muhofazasi bo'yicha seminarlar tashkil etish;

- yangi joriy etilgan texnik vositalardan foydalanish bo'yicha yo'riqnoma va qo'llanmalar ishlab chiqish.

Yuqorida keltirilgan tadbirlar majmui korxonaning ishlab chiqarish sohasiga bog'liq holda kerakli qo'shimchalar bilan to'ldirilishi yoki o'zgartirilishi mumkin.

Ushbu tadbirlarni amalga oshirish uchun rejalashtirilgan mablag'larni quyidagi tartibda taqsimlash magsadga muvofiq hisoblanadi: ishlab chiqarishda sodir bo'lgan baxtsiz hodisalarning oldini olish uchun - 40%;kasallanishning oldini olish uchun - 20%; mehnat sharoitini yaxshilash uchun - 30%; mehnat muhofazasi va xavfsizlik texnikasi bo'yicha o'qitish hamda targ'ibot ishlarini olib borish uchun - 10%. Korxona ma'muriyati kasaba uyushmasi qo'mitasi va yuqori tashkilotlarning roziligi bilan sarflanadigan mablag'larni bir guruh tadbirlardan ikkinchisiga o'tkazishi mumkin. Bu tadbirlar uchun ko'zda tutilgan mablag'larni boshqa tadbirlar uchun sarflash tagiqlanadi. Mehnatni muhofaza qilishni moliyaviy ta'minlash davlat tomonidan, shuningdek, mulk shaklidan qat'iy nazar jamoa birlashmalari, korxonalarning ixtiyoriy badallari hisobiga amalga oshiriladi.

Mehnatni muhofaza qilish uchun tegishli budjetlardan alohida qayd bilan ajratiladigan budjet mablag'laridari (Respublika va mahalliy) boshqaruv hamda nazorat idoralarini saqlash, ilmiy- tadqiqot ishlarini moliyaviy ta'minlash, mehnatni muhofaza qilishga oid davlatning aniq maqsadga qaratilgan dasturlarini bajarish uchun foydalaniladi. Har bir korxona mehnatni muhofaza qilish uchun zarur mablag'larni jamoa shartnomasida belgilangan miqdorda ajratadi. Korxonalarning xodimlari ana shu maqsadlar uchun qandaydir qo'shimcha chiqim qilmaydilar.Korxonalar o'zining xo'jalik, tijorat, tashqi iqtisodiy va boshqa faoliyatidan keladigan foyda (daromad), shuningdek,o'zga manbalar hisobiga mehnatni muhofaza qilishning markazlashtirilgan fondlarini tashkil etish huquqiga ega.Mehnatni muhofaza qilish fondiga qaratiladigan foydaga soliq solinmaydi. Mehnatni muhofaza qilishga mo'ljallangan mablag'larni boshqa maqsadlarda ishlatish mumkin emas.Samarali mehnat xavfsizligi tizimi nafaqat ishchilar farovonligini ta'minlaydi, balki korxona samaradorligini oshiradi va iqtisodiy yo'qotishlarning oldini oladi. Shu sababli, har bir tashkilot mehnat xavfsizligi rejasini puxta ishlab chiqishi va uni doimiy ravishda takomillashtirib borishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining «Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida»gi Qonuni. Toshkent, 2016-y
2. Гасанов М, Соколов Е. Трудовое законодательство Узбекистана (в вопросах и ответах). Издательский дом «Мир экономики и права», Ташкент, 1978 г.
3. Безопасность жизнедеятельности. (Под редакцией О.Н.Русака, краткий конспект лекций для студентов всех специальностей.- Ленинград, 1991 г.
4. Хефлин Г. Тревога в 2000 году. М., Мсл, 1990 г,
5. Хенли Д., Кумамото Х. Надежность технических систем и оценка риска. М., Машиностроение, 1984 г

